

AZƏRBAYCANDA KƏND TƏSƏRRÜFATINA XARİCİ İNVESTİSİYANIN CƏLB OLUNMASI ÜÇÜN POTENSİAL SAHƏLƏR

T.T.ƏBDÜLHƏSƏNOV
Az.ETKTİ və Tİ

Aqrar sahənin dinamik inkişafının davamlılığını təmin etmək üçün kənd təsərrüfatına investisiya qoyuluşlarının artırılması zəruridir. Kənd təsərrüfatına qoyulan investisiyaların artırılması bu sahədə rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalını sürətləndirməklə yanaşı ixtisaslaşma səviyyəsinin artmasına da xidmət edə bilər. Bu məqalədə də iqtisadiyyatımızın ən önəmli sahələrindən olan kənd təsərrüfatında xarici investisiyaların cəlb edilməsi məsələlərinə toxunulmuşdur. Müəllif respublikamızda kənd təsərrüfatına xarici investisiyanın cəlb olunması üçün potensial sahələri qeyd etmiş və bununla bağlı müvafiq təkliflər vermişdir.

Açar sözlər: kənd təsərrüfatı, xarici investisiya, potensial sahələr, investisiya mühiti, ərzaq təhlükəsizliyi.

Son 10 ildə respublikamızda həyata keçirilən uğurlu iqtisadi siyasət nəticəsində Ümumi Daxili Məhsul (ÜDM) 3,2 dəfə, adambaşına ÜDM-in həcmi 2,8 dəfə, qeyri-neft sektoru 2,6 dəfə artmış və ölkəmizdə orta illik iqtisadi artım 12,9 % təşkil etmişdir. Bu müddətdə Azərbaycanın strateji valyuta ehtiyatları 31 dəfə, xarici ticarət dövriyyəsi 6,6 dəfə, ixrac 9,3 dəfə, idxal 4,1 dəfə, qeyri-neft ixracı 4,7 dəfə artmışdır.

Nüfuzlu reyting agentliklərinin hamısı ("Fitch Ratings", "Standart & Poor's" və "Moody's") Azərbaycan investisiya kredit reytingi vermiş və Azərbaycan Qafqaz ölkələri arasında investisiya reytinginə malik yeganə ölkə olmuşdur. Məhz bu inkişafın nəticəsində 2003-cü ildə ölkə iqtisadiyyatına qoyulmuş investisiyaların ümumi həcmnin yalnız 26,8 faizi daxili mənbələrdən maliyyələşirdisə, 2013-cü ildə daxili investisiyaların xüsusi çəkisi 62,5 faizə çatmışdır.

Ümumilikdə, 2004-2013-cü illərdə daxili investisiyalar 14,6 dəfə, qeyri-neft sektoruna investisiyalar 12,9 dəfə artmış, regionlara bütün mənbələr hesabına 50,7 milyard manat vəsait yönəldilmişdir. Bu inkişafa paralel olaraq, kənd təsərrüfatına qoyulan investisiyalar da artmışdır. Qeyd edək ki, Azərbaycanın dayanıqlı və tarazlı inkişafının təmin olunmasında iqtisadiyyata, xüsusən də kənd təsərrüfatına investisiyaların cəlb edilməsi xüsusi rol oynayır. Hazırda investisiyaların tələb olunan həcm və keyfiyyətinin təmin edilməsi məqsədilə əlverişli investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması respublikamızın qarşısında duran əsas vəzifələrdəndir. Sözü gedən investisiya mühiti xarici investisiyaların cəlb olunmasını müəyyənləşdirən hökumətin yaratdığı iqtisadi, hüquqi və sosial amillərin məcmusudur. Bu amillərin hər biri ölkənin investisiya mühitinin xarakteri üçün əhəmiyyətlidir. Ölkənin birbaşa xarici investisiyalar üçün cəlbediciliyi nəzəriyyəsinin əsasında OLI konsepsiyası (ownership—specific advantages—location—specific variables—internalization ad-

vantages – OLI) durur. Bu konsepsiya C.Danning tərəfindən "elektrik paradigması" adı altında yaradılmışdır [7]. OLI konsepsiyasına görə:

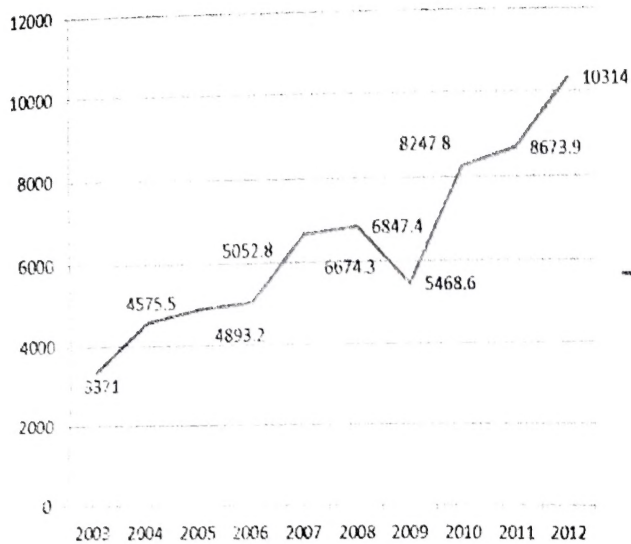
- firmanın nisbi üstünlüyü, onun qeyri-maddi aktivləri, şəxsi texnologiya və idarəetmə strukturu;
- milli müqayisə üstünlüyü, məsələn, geniş daxili bazar, aşağı istehsal məsrəfləri, yüksək inkişaf etmiş infrastruktur, yüksək ixtisaslaşma və işçi qüvvəsinin aşağı dəyəri;
- beynəlmilləşmə üstünlükləri, müstəqil investorlar arasında rəqabət.

Birinci və üçüncü şərt firmanın xüsusiyyətlərini, ikinci isə ölkənin ümumi özəlliyini əks etdirir [8]. Bu məqsədlə hökumətimiz istər daxili, istərsə də xarici investorlar üçün daha əlverişli investisiya mühitinin yaradılması istiqamətində müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsini davam etdirir.

Xarici investisiyaların ölkə iqtisadiyyatına cəlb edilməsi Azərbaycan dövlətinin müəyyən etdiyi iqtisadi inkişaf strategiyasının mühüm tərkib hissəsidir. Məhz Nazirlər Kabinetinin 2014-cü ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclasında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin "Biz çalışmalıyıq ki, xarici investisiyaları ölkəmizin inkişafı üçün lazım olan, prioritet təşkil edən sektorlara cəlb edək. Bizdə xarici investisiyalar daha çox neft-qaz sektoruna qoyulur. Bu da təbii. Artıq 20 ildir bu, belədir. Yəqin, nəzərə alsaq ki, biz indi böyük enerji layihələrini icra edirik, belə də olacaqdır. Ancaq biz çalışmalıyıq ki, xarici investisiyaları sənaye inkişafının artırılmasına, kənd təsərrüfatına, turizm, xidmət, İKT sektorlarına da cəlb edək" deyərək müvafiq dövlət qurumlarına bu istiqamətdəki fəaliyyəti sürətləndirmək tapşırığı vermişdir [10].

Qeyd edək ki, respublikamız xarici investisiyaların cəlbedilməsi üçün bir sıra xarici ölkələrlə iqlat vergi tutmanın aradan qaldırılması, investisiyaların təşviqi və qarşılıqlı qorunması haqqında sazişlər imzalamışdır.

Şəkil 1. Ölkə iqtisadiyyatına yönəldilmiş xarici investisiyalar (mln. ABŞ dolları)

Qrafikdən də göründüyü kimi, respublikamız tərəfindən həyata keçirilən uğurlu siyasətin nəticəsində 2003-cü ildə ölkə iqtisadiyyatına 3371.0 mln. ABŞ dolları xarici investisiya qoyulmuşdursa, ilbəil artaraq 2012-ci ildə 10314.0 mln. ABŞ dolları vəsait qoyulmuşdur. 2013-cü ildə isə bu rəqəm 10540.9 mln. ABŞ dollarına çatmışdır. Ümumilikdə götürdükdə isə 1995-2013-cü illər ərzində ölkə iqtisadiyyatına 83779.1 mln. ABŞ dolları xarici investisiya qoyulmuşdur.

Son illərin tendensiyasına əsasən, qeyri-neft sektoru üzrə yönəldilmiş investisiyaların həcmi neft sektoru üzrə yönəldilmiş investisiyaların həcmi üstələyir. Qeyri-neft sektorunda fəaliyyət göstərən birgə və xarici investisiyalı müəssisələri cəlb edən əsas sahələr sənaye, tikinti, nəqliyyat və ticarətdir. Qarşıdakı illərdə aqrar sahəyə də daha çox cəlb edilməsi nəzərdə tutulur. Dövlət proqramında da göstərilir ki, qarşıdakı illərdə dövlət investisiyaların aqrar bölmənin infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılmasına, kommunal xidmətlərin həcmi və keyfiyyətinin yüksəldilməsinə yönəldilən siyasəti davam etdirəcəkdir[5].

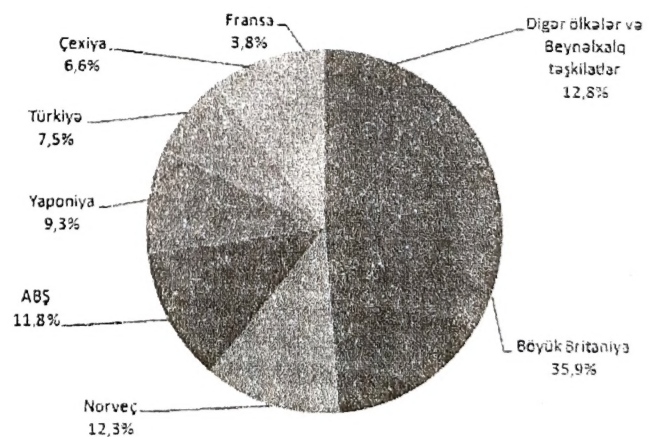
Bu siyasətin davamı kimi İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi xarici investisiyanın cəlb olunması üçün aqrar sahə üzrə potensial sahələri - kənd təsərrüfatı məhsullarının uzunmüddətli saxlanması məqsədilə regionlarda soyuducu kameralar, anbarlar, elevatorlar və s. ilə bağlı layihələr; kənd təsərrüfatı texnikası və ehtiyat hissələrinin, gübrələrin və bitki mühafizəsi vasitələrinin, baytarlıq preparatlarının istehsalı; heyvandarlıq və quşçuluq sənayesinin tələbatını təmin etmək üçün müasir tipli yem emalı müəssisələrinin tikintisi və məhsul istehsalı; un dəyirmanlarının tikintisi; pambıqçılıq; üzümçülük, meyvəçilik; tütünçülük; şəkər çuğunduru; taxılçılıq; toxumçuluq, tingçilik təsərrüfatlarının yaradılması; tərəvəzçilik və bostançılıq; çayçılıq; yağlı bitkilər, zeytunçuluq, günəbaxan; ekoloji kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı; intensiv bağçılıq təsərrüfatlarının

yaradılması; cins heyvanların yetişdirilməsi üzrə təsərrüfatlar; quşçuluq, damazlıq quşçuluq; arıçılıq; balıqçılıq; damazlıq və südlük istiqamətli iribuynuzlu heyvandarlıq təsərrüfatlarının yaradılması - müəyyənləşdirmişdir[11].

Qeyri-neft iqtisadiyyatının strateji sektoru olan kənd təsərrüfatına xarici investisiyaların cəlb edilməsi məsələsi də xüsusi önəm daşıyır. Baxmayaraq ki, kənd təsərrüfatının ÜDM-də payı yalnız 5%-dir, o, ölkə əhalisini ən çox işlə təmin edən sektorlardan biridir, ümumi işçi qüvvəsinin təqribən 38%-i üçün gəlir və iş yerləri ilə təmin edir. Araşdırmalardan aydın olur ki, yalnız 2006-2012-ci illər ərzində sənayenin ÜDM-də payı 50%-i ötmüşdür. Xüsusilə, ölkənin ümumi, iqtisadi və ərzaq təhlükəsizliyi baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edən kənd təsərrüfatı sahəsinin ÜDM-də payı çox aşağıdır və bu mövcud potensialı əks etdirmir. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanın əksər regionları kənd təsərrüfatının istehsalı üçün zəngin potensiala malikdir və əhalinin 50%-ə yaxını bu regionlarda yaşayır, onda bu sahəni inkişaf etdirmək üçün geniş imkanlar olduğu məlumdur [9].

Qeyd edək ki, 2013-cü ildə ölkənin iqtisadi və sosial sahələrinin inkişafı üçün bütün maliyyə mənbələrindən əsas kapitalla 17872.1 milyon manat vəsait yönəldilmişdir. 2012-ci illə müqayisədə əsas kapitalla yönəldilmiş vəsaitin həcmi 15,1 faiz artmışdır. Belə ki, əsas kapitalla yönəldilmiş vəsaitin 76,7 faizini və ya 13704,9 milyon manatını daxili investisiyalar, 23,3 faizini və ya 4167,2 milyon manatını isə xarici investisiyalar təşkil etmişdir[12].

2013-cü ildə əsas kapitalla yönəldilmiş ümumi investisiyanın 4824,8 milyon manatı (27 faizi) neft sektorunun, 13047,3 milyon manatı (73 faizi) qeyri-neft sektorunun inkişafında istifadə edilmişdir.

Şəkil 2. 2013-cü ildə xarici ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar üzrə əsas kapitalla yönəldilmiş xarici investisiyalar (ümumi yekuna görə, faizlə)

2013-cü ildə xarici mənbələrdən əsas kapitalla yönəldilmiş vəsaitin həcmi 4167,2 milyon manat təşkil etmişdir. Xarici ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən 2013-cü ildə əsas kapitalla yönəldilmiş xarici investisiyanın 3632,2 milyon manatı

(87,2 faizi) Böyük Britaniya, ABŞ, Norveç, Yaponiya, Çexiya, Türkiyə və Fransa investorlarına məxsusdur[11]. Xarici ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar üzrə əsas kapitalla yönəldilmiş xarici vəsaitin həcmi aşağıdakı kimi xarakterizə olunur.

Anıma xaricilərdən əsasən Türkiyə investorları kənd təsərrüfatına maraq göstərir.

Məlumat üçün bildirək ki, Azərbaycanın Türkiyə ilə iqtisadi və ticarət əlaqələri 01.11.1993-cü il tarixli "Ticarət və İqtisadi Əməkdaşlıq Anlaşması" çərçivəsində həyata keçirilir. Bu anlaşmaya görə tərəflərin bir-birlərini "Ən çox güzəştə gedən ölkə statusu"nda tanımaları qərarlaşdırılmışdır. Bundan sonra imzalanan çoxlu sayda anlaşma və müqavilələr isə ikitərəfli ticarət və iqtisadi əlaqələrin inkişafı üçün böyük zəmin yaratmışdır. Bunların içərisində 2007-ci ilin noyabrın 6-da Bakı şəhərində imzalanmış «Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında uzunmüddətli iqtisadi əməkdaşlıq Proqramı və İcra Planı» mühüm əhəmiyyətə malikdir. Bu sənədə əsasən iki ölkə arasında iqtisadi əməkdaşlıq üçün 8 prioritet sahə müəyyən olunmuşdur ki, bunlara da ticarət, azad iqtisadi zona, sənaye, energetika, nəqliyyat, rabitə, turizm və kənd təsərrüfatı aiddir. Bu sənəddən əlavə 2010-cu ilin avqustun 16-da Bakı şəhərində «Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında strateji tərəfdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında» müqavilə bağlanmışdır. Bu müqavilə iqtisadi əməkdaşlıq səviyyəsini yeni səviyyəyə qaldırır.

Eyni zamanda Azərbaycan və Türkiyə arasında kənd təsərrüfatı sahəsində də əməkdaşlıq aparılır. Bu əməkdaşlıq 1994-cü ildə imzalanmış «Kənd təsərrüfatında elmitexniki və iqtisadi əməkdaşlıq haqqında» saziş əsasında həyata keçirilir. Bu sahənin inkişafı ilə bağlı son illər müsbət dəyişikliklər müşahidə olunur. 2007-ci il aprelin 10-13-də Diyarbəkirde təşkil olunan «II Yaxın Şərq Kənd Təsərrüfatı Sərgisi»ndə Azərbaycanın da iştirakı, iki ölkə arasında bu sahədə iqtisadi əlaqələrin daha da dərinləşməsinə təkan vermişdi[6].

Hazırda ölkənin ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək üçün başlıca məqsəd taxılçılığın, meyvəçiliyin və üzümçülüyn, tərəvəzçiliyin, tütünçülüyn, toxumçuluq və tingçiliyin, hevdarlıqda damazlıq-seleksiya işinin, yemçiliyin, aqrar emal sənayesinin və aqromarketinqin, aqroservis xidmətlərinin və kənd yerlərinin inkişaf etdirilməsindən ibarətdir. Son illər əldə olunmuş nailiyyətlərin artırılması və ölkənin əsas ərzaq məhsulları ilə özünütəminatmə səviyyəsinin təmin edilməsi məqsədilə və "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası üzrə müəyyən edilmiş hədəflərə çatmaq üçün intensiv metodların prioritetliyi təmin olunmalıdır. Aqrar sektora subsidiyaların, vergi güzəştlərinin və güzəştli kreditlərin verilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi, aqrolizinq və aqroservis xidmətlərinin şərtlərinin asanlaşdırılması nəzərdə tutulur[1].

Həmçinin aqrar sektorun inkişafı və əhalinin

ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi Dövlət Proqramında əsas istiqamətlərdən biri kimi nəzərdə tutulur. Aqrar bölmənin inkişafı istiqamətləri aşağıdakılardan ibarətdir:

- aqrar bölmənin xammal istehsalı və emalı sahələrinin əlaqəli inkişafı, rəqabətqabiliyyətli və ixrac yönümlü məhsul istehsalının artırılmasının stimullaşdırılması, əsas ərzaq məhsulları ilə özünü təminatmə ilə bağlı tədbirlərin davam etdirilməsi;
- aqrar bölməyə maliyyə dəstəyinin artırılması və ənənəvi kənd təsərrüfatı sahələrinin inkişafının stimullaşdırılması tədbirlərinin davam etdirilməsi;
- bitkiçilikdə və heyvandarlıqda ekoloji cəhətdən təmiz texnologiyaların tətbiqi və bu sahədə təsərrüfat subyektlərinin fəaliyyətinin stimullaşdırılması;
- iri taxılçılıq və ya toxumçuluq, tingçilik, üzümçülük, intensiv bağçılıq təsərrüfatlarının yaradılması;
- regionlarda kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı, tədarükü, saxlanması və satışı məqsədi ilə istixana, soyuducu və taxıl anbarı komplekslərinin (logistika mərkəzlərinin) yaradılmasının davam etdirilməsi;
- hər bir rayonun xüsusiyyəti, təbii və iqlim şəraiti nəzərə alınmaqla kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının ixtisaslaşması üzrə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsulları bazasının formalaşması;
- aqrar bölmənin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi və bazar prinsipləri əsasında fəaliyyət göstərəcək yeni strukturların yaradılması;
- kənd təsərrüfatında suvarma və meliorasiya təminatının yaxşılaşdırılması tədbirlərinin davam etdirilməsi, torpaq və su ehtiyatlarından səmərəli istifadə olunması;
- torpaqların elektron texniki uçotunun aparılması və fermerlərin elektron qeydiyyat sisteminin yaradılması istiqamətində müvafiq işlərin görülməsi[2].

Həmçinin dövlət proqramlarında və rəsmi sənədlərdə əksini tapan müddüalara əsasən qeyd edə bilərik ki, qarşıdakı illərdə kənd təsərrüfatı bitkilərinin istehsalının intensiv metodlar vasitəsilə inkişaf etdirilməsi, bölgələr üzrə aqrotexniki tədbirlər, kənd təsərrüfatı məhsullarının adambaşına istehlak norması və emal sənayesinin xammala olan tələbatı nəzərə alınmaqla müvafiq tədbirlər həyata keçiriləcəkdir. Bundan başqa iri taxılçılıq təsərrüfatlarının yaradılması məsələsi də diqqət mərkəzində olacaqdır.

Kənd təsərrüfatı bitkilərinin əkin strukturunun təkmilləşdirilməsi və istehsal həcmının artırılmasını təmin etmək üçün isə kənd təsərrüfatı bitkilərinin istehsalında intensiv metodların tətbiqinin genişləndirilməsi; bitkiçilik məhsullarının istehsalında növbəli əkin sisteminin yerli şəraitə uyğun aparılması üçün özəl bölmə ilə müvafiq tədbirlərin hazırlanıb həyata keçirilməsi; süfrə (o cümlədən kişmiş) və texniki üzüm sortlarının əkin sahələrinin genişləndirilməsi, yeni üzümlüklərin salınması nəzərdə tutulur[3].

Bildiyimiz kimi ölkəmizin təbii-iqlim şəraiti üzümçülüğün daha da inkişaf etdirilərək istehsalının artırılmasına, əhalinin müxtəlif çeşidli, yüksək keyfiyyətli süfrə üzümünə, şərabçılıq və digər emal müəssisələrinin isə xammala olan tələbatının yerli istehsal hesabına ödənilməsinə imkan verir. Bu isə öz növbəsində üzüm və şərabçılıq məhsullarının ixracının artırılmasına, idxalın əvəzləşdirilməsinə şərait yaradacaqdır. Azərbaycanda üzümçülüğün inkişaf məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 15 dekabr tarixli, 1890 nömrəli Sərəncamı ilə "2012-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında üzümçülüğün inkişafına dair Dövlət Proqramı" təsdiq edilmiş və proqramın icrası uğurla davam etdirilir.

Inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulan potensial sahələrdən olan heyvandarlıq və quşçuluq sənayesinin tələbatını təmin etmək üçün müasir tipli yem emalı müəssisələrinin tikintisi vacibdir. Eyni zamanda ölkədə mal-qaranın cins tərkibinin və damazlıq işinin yaxşılaşdırılması, cins heyvandarlıq komplekslərinin inkişaf etdirilməsi, "Aqroferma"-ların yaradılması, heyvandarlıq məhsullarının emalı şəbəkəsinin genişləndirilməsi istiqamətlərdə tədbirlərin həyata keçirilməsi mühüm əhəmiyyətə malikdir. Ət istehsalını ilk növbədə quşçuluğun inkişafı hesabına artırılması məqsədmüvafiqdir.

Yekun olaraq qeyd edə bilərik ki, qeyri-neft

sektorunun inkişafında əsas prioritet sahə olan kənd təsərrüfatının inkişafına yönələn investisiyaların artırılması zəruridir. Müasir dövrdə yerli xammal resurslarının səmərəli şəkildə dövriyyəyə cəlb olunması və kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi respublikamızın iqtisadi və ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rola malik olduğunu nəzərə almalıyıq. Bunun üçün resurs potensialından tam və səmərəli istifadə edilməsi, bütün ehtiyatların səmərəli şəkildə dövriyyəyə cəlb olunması vacibdir.

Apardığımız tədqiqat zamanı gəldiyimiz gəlidiyi nəticə budur ki, aqrar sahəyə daha çox xarici investisiya cəlb olunması üçün qarşıdakı illərdə aşağıdakı işlər görülməlidir:

- xarici investisiyaların təşviqi və qarşılıqlı qorunması haqqında yeni sazişlərin imzalanması;
- xarici investisiyaların təşviqi sahəsində qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi və investorlar üçün hüquqi təminatın daha da genişləndirilməsi;
- xarici investisiyaların cəlb edilməsi məqsədilə stimullaşdırıcı tədbirlərin sürətləndirilməsi (vergi sistemində və gömrük tariflərində güzəştlərin tətbiqi və s.);
- investisiyaların qeyri-neft sektoru üzrə təşviqi;
- elm tutumlu və innovativ sahələrə investisiyaların cəlb edilməsinin təşviqi;
- xarici investisiyaların ixracyönümlü sahələrə yönləndirilməsi və s.

ƏDƏBİYYAT

1. "Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası. Bakı, 29 dekabr 2012-ci il.
2. Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı. Bakı, 27 fevral 2014-cü il.
3. Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi. Azərbaycan Respublikasının 2014-cü il və gələn üç il üzrə iqtisadi və sosial inkişaf konsepsiyası və proqnoz göstəriciləri. Bakı, avqust 2013, 107 s.
4. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi. Azərbaycanın kənd təsərrüfatı /Statistik məcmuə/. Bakı, 2013, 636 s.
5. "2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair" dövlət proqramı.
6. Bölek Uğur Arif Erdoğan oğlu. Azərbaycan və Türkiyə arasında investisiya əməkdaşlığının inkişafı problemləri. İqtisad üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı, Bakı, 2014, 32 s.
7. Dunning J.H. Multinational Enterprises and the Global Economy. Wokingham, addison – wesley, 1993.
8. Leman Aksoy Güngör. Qloballaşma şəraitində xarici investisiyalar. Bakı, 2005, s.36-37.
9. Vəliyev P.A. İqtisadi təhlükəsizliyin təmin olunmasının maliyyə - investisiya mənbələri. İqtisad üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı. Bakı, 2014, 22 s.
10. <http://president.az/articles/11427> (15.04.2014).
11. http://economy.gov.az/index.php?option=com_content&view=article&id=86&Itemid=139&lang=az (14.04.2014).
12. <http://www.stat.gov.az> (14.04.2014)

Potential areas for foreign investment in agriculture of Azerbaijan

T.T.Abdulhasanov

In order to ensure the sustainability of the dynamic development of the agricultural sector investment in agriculture should be increased. Increasing investments in agriculture can enlarge the production of competitive products and specialization level in this area. In this article the problems of attraction of foreign direct investments in the agriculture sector which is the most important sectors of the economy of Azerbaijan are touched. The author has noted the potential sectors for foreign direct investment in agriculture of Azerbaijan and proposals are put forward.

Key words: agriculture, foreign investment, the potential areas, food security, investment environment.

Потенциальные отрасли иностранных инвестиций в сельское хозяйство Азербайджана

Т.Т.Абдулгасанов

В целях обеспечения устойчивости динамичного развития в аграрном секторе инвестиции в сельском хозяйстве должны быть увеличены. Увеличение инвестиций в сельском хозяйстве может увеличить производство конкурентоспособной продукции и уровня специализации в этой области. В этой статье обсуждаются проблемы привлечения прямых иностранных инвестиций в сельскохозяйственном секторе, который является одним из наиболее важных секторов экономики Азербайджана. Автор отметил потенциальные секторы для прямых иностранных инвестиций в сельском хозяйстве Азербайджана и выдвинул научно обоснованные предложения.

Ключевые слова: сельское хозяйство, иностранные инвестиции, потенциальные районы, продовольственной безопасности, инвестиционной среды.